№ 96 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.

Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak:

na 4-aj staranie sa radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 96 (188) Hod II. Wilnia. 30 listapada 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

PIECIARBURH (Reuter). 27. XI. Hłaunakamandujučyj Krylenko wydau da armii i fłota manifest ab miry i pajechau na front.

29 listapada.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Na ŭschodzi ad Merchem my ŭziali ŭ belhijskich linijach 1 aficera, 46 sałdataŭ i 2 kulemioty, silny ahoń trywaŭ u dzień miž Pelkapel, Becelar i Gieluwelt. Na ŭschodzi ad Arra — silny ahoń artyleryi. Na poli bitwy pry Kambre — cicha.

Front niamieckaho Našlednika: Napoł Maasu ahoń pa abiedzi uzmacawaŭsia.

Na ŭschodnim teatry i makiedonskim fronci — nijakich wialikšych bitw.

Italjanski teatr.

Na zachodnim bierazi Brenty i na Monte Tomba adbity nastupleńnia anhličan.

LONDON. «Daily Chron.» nakazuje s Pieciarburha:

U Kijewi ŭłaść znachodzicca ŭ rukach ukrainskaj rady, abjawiŭšaj niezaležnuju ukrainskuju respubliku ŭ jednaści z Rasiejej. Jana abnimaje huberni Kijeŭskuju, Padolskuju, Wałynskuju, Čarnihaŭskujŭ, Pałtaŭskujuju, Kacierynasłaŭskuju, Charkaŭskaju, Chersonskuju i Taŭryčeskuju. Uwieś urad u Kijewi — ŭ rukach ukraincoŭ. Rasiejskije hazety skonfiskowany.

21 listapada Rada wypuściła manifest, apawieščajučy ŭslu ziamlu ŭ miežach Ukrainy hasudarstwienym mieńniem.

Ukrainski ustanoŭčy sejm sazywajecca 22 studnia.

BERLIN (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili ŭ paŭnočnych wodach 3 parachody i 1 paruśnik.

LONDON. (Reŭter). Padajecca prajekt pawialičyć fłot na 50.000 duš. Dahetul marski štat mieŭ 400.000 duš.

STOKHOLM. (W.T.B.). «Sud Svenska Dagbladet» piše s pryčyny apawieščeńnia tajnych umoŭ sajužnikoŭ:

Kiraŭniki anhlickich i francuskich zahraničnych spraŭ mieli dawoli surjoznyje pryčyny bajacca apublikawańnia hetych umoŭ. Akazwajecca, što sajužniki wiali wajnu nie za wolu i prawa małych nacij, a dziela wielmi surjoznych pieramien hranic u Europie i Azii.

PARYŽ. (Hawas). «Temps», paćwierdžaje, što na konferencii sajužnikoŭ u Paryžy sajužniki zrobiać zajawu ab niebaspiecy, jakaja hrozić Rasiei pry ciapierašnich uzurpatarach, zapanawaŭšych u Pieciarburzi. Zajawa, apryč taho, asudzić seperatnyje pierehawory s worahami, da čaho rychtufujecca Rasieja. «Temsp» dadaje, što Francija, byŭšaja ŭ sajuzie z Rasiejej pied wajnoj, maje asobliwyje pryčyny ličyć siabie obiženaj i pieršaja wystupić s pratestam.

BERN. „Avanti“, orhan italjanskich socyalistoŭ, piše ab wialikim ahrarnym ruchu ŭ wakolicach Rymu; z hetaj pryčyny raspuščena bolšaja čaść hramadzkich uradaŭ. Mnoha kabiet za praciŭleńnie raboci ŭ poli pakarali wastroham.

LONDON. (Reŭter). Nižniaja pałata. Ryšard Lambert sprytaŭ:

1) Čy rasiejski urad, abo jakajabudź asoba ad jaho imi zrabiła predłažeńnie zara zrabić zamireńnie, kab pačać pierehawory ab miry?

2) Kali heta tak, dyk jaki dadzien na heta adkaz?

Balfur na pieršaje pytańnie adkazaŭ: «tak, predłažeńnie zrobleno». Nadruhoje pytańnie skazaŭ: «Ani Anhlija, ani, jak mnie wiadoma, inšyje sajužniki nie dali nijakaho adkazu».

WIENA. (K.-B.). Wiestki ab areście skinutaho bolšewikami z hłaŭnaj kamandy Duchonina — nie paćwierdžajucca. 27.XI. ranicaj Duchonin wydaŭ z hłaŭnaj rasiejskaj kwatey prykaz, žalučysia, što armiju i ŭ čaćwiortym hodzi wajny ždue nowyje ciažkije sproby. Jon pryzywaje da jednaści i adnaŭleńnia sił.

PIECIARBURH. (W.T.B.). 28. XI. Siahońnia zakočeny wybary ŭ ustanoŭčy sejm. Padadzieno kala pałowy hałasoŭ usiaho nasialeńnia.

Wialikšaść pieciarburskaho harnizonu staić za bolšewikoŭ.

WIENA. Hraf Černin zajawiŭ deputatam Wierchniaj Pałaty ab hatoŭnaści prystupić da pierehaworaj ab ahulnym miry.

PIECIARBURH. (Reŭter). Trockij zažadaŭ ad anhlickaho pasła Bukanena wypuska na wolu areštawanych u Anhlii rasiejskich paddanych.

PIERAŁOM.

Telehramy prynieśli nam wiestku, što nowy rasiejski rewolucyjny urad, zhodnie sa swajej zapawiedździu, apublikawaŭ tajnyje palityčnyje uwowy Rasiei s sajužnikami.

Hety krok, zrywajučyj masku a sajužnikoŭ, katoryje zusim jasna kirujucca da zachwataŭ čužych ziamiel, maje asabliwuju wahu nia tolki na hety moment, nia tolki na čas hetaj wajny: jon adznačywaje nowuju eru ŭ mižnarodnaj palityce. Dahetul wa ŭsich dzieržawach zahraničnuju palityku wioŭ nie narod, nie parlament, a urad, katory tolki zdawaŭ sprawu narodnym deputatam ab ahulnym palityčnym pałažeńni i kirunku palityki. Ale jak wiełasia heta palityka, jakimi sposabami dyplomaty dachodsili swaich met, jakije dawali abiecanki druhim dzieržawam i ab čym zmaŭlalisia miž saboj — heta wiedaŭ tolki sam urad, pilna ukrywajučy ad narodu. Dyplomacija nie ličyłasia z wolaj narodaŭ: heta było niejkaje carstwo ŭ carstwie, — niezaležnaje, biezkantrolnaje. I tolki wojny, tolki strašennaje pralicie krywi hawaryli narodam ab sile taho tajomnaho carstwa...

„Rada rabotnikaŭ i sałdataŭ, — zajawiŭ ad imi nowaho rasiejskaho uradu Trockij, — zništožyła tajnuju dyplomaciju z jaje intryhami, brachnioj, sekretnym piśmom i t. d. Naša prahrama — heta wyražeńnie woli miljonaŭ rabotnikoŭ, sielan i sałdataŭ“.

Nia budziem zatrymliwacca na tym značeńni, jakoje maje apublikawańnie tajnych sajužnickich umoŭ dla sprawy mira: heta jasna kožnamu samo saboj. Skažem adno: kali dumka ab adkrytaj, usienarodnaj dyplomacii zdabudzie posłuch nia tolki ŭ Rasiei, ale na ŭsim świeci, dyk heta budzie najbolš ważny krok da ustanaŭleńnia na świeci doŭhaho, trywałaho mira.

Ab litouskaj šlacheie.

(hl. pačatak u № 95).

Čy abarona litoŭskaj šlachty dajšła mety, heta možna bačyć z aktu stanaŭ litoŭskich na lublinskuju uniju 1 lipnia 1569 hodu («Skarbiec Danilowicza» II № 2382). Nie pierekazywajučy zmiestu samoha aktu, ŭsim dobra wiadomaho, my pieraličym tut podpisy na im asob, zanimaŭšych dyhnitarskije stanowišča i urady ŭ Litwie (—Wialikaj Litwie, značyć, razam z Biełaruśsiu, Inflantami i t. d.). Podpisy jduć u hetkim paradku (prapuskajem urady dziela karotkaści):

Walerjan Protašewič — Wilenski biskup, Juryj Packiewič — biskup Žmudzki, Hryhor Hotkiewič, Ściepan Zboroŭski. Ostafij Wołłowič, Jan Chotkiewič, Wasil Tyškiewič, Pawał Sapieha, Juryj Tyškiewič, Haŭryła Harnastaj, Hryhor Tryzna, Hryhor Wołłowič, Jan Hanko, Mikoła Talwojš, Mikoła Kryštof Radziwiłł, Jan Kiška, Mikoła Dorohojstajki, Łaŭren Wojna, Łukaš Świerski, Mikoła Sapieha, Jan Wołčok, Tyškiewič, Jan Świerski, Malcher Snoŭski, Pawał Ostroŭski, Aleksandar Wahanoŭski, Michajła Haraburda, Bazyl Drżewinski, Maciej Sawicki, Stanisłaŭ Narušewič, kn. Malcher Giedrojć, Michajła Wojna, Mikoła Stankiewič-Bilewič, Iwan Ihoŭski, Jan Hradoŭski, Andrej Iwanowič, Piotr Kisiel, Cimafiej Hurko, Dominik Pac, Adam Paciej, Wasil Rahoża, Andrej Stankiewič, Stanisłaŭ Stanisławowič, Mikałaj Końča, Kryštof Razmusewič, Zdadzibor Doŭgiert, Ščasny Huba, Iwan Massalki, Jan Klukoŭski, Andrej Ihoŭski, Kasper Giedrojć. Michajła Sakałoŭski, Marcin Jacynič, Hieronim Pukšta, Piotr Skrobot, Bohuš Skotko, Todar Warapaj, Stanisłaŭ Šyrma, Iwan Domanowič, Todar Parostski, Jan Kłopat, Andrej Chalecki, Zmajło Zienkowič.

Raŭnujučy hetyje imiony da dwoch raniej prywiedzienych spisaŭ litoŭskich prozwišč mimawoli uznimajecca pytańnie: dzie-ž taja litoŭskaja šlachta, katoraja raniej prynimała učaście ŭ sprawach swajej dzieržawy? Čy jana sama adkasnułasia ad hetaho, čy jaje niechta adsunuŭ, — a mo' jana zmarniełá, značyć, utraciła swaju hodnaść, čy wymierła?..

Tak, čy siak, litoŭskaja šlachta pierestała ihrać rolu u hramadzkich sprawach, dyk čy warta ciapier, kali kiraŭnictwo ahulnymi sprawami biare ŭ swaje ruki demokracija, ahledacca na pachodžeńnie i wywad rodu ciapierašniaj šlachty, jakaja žywie ŭ Litwie, asabliwa, kali prymiem pad uwahu, skul heta šlachta ŭziałasia.

A woś skul:

pawodłuh Konstytucii Walnaho sejmu ŭ Waršawie 1593 hodu dadzien indygienat (prawy miejscowych žycharoŭ) Władysławu i Haŭryle Bekiešam (Vol-Leg. II. f. 1404);

pawodłuh Konst. Karonnaho Sejmu 1764 h da klejnotu šlachoctwa dapuščeny salwa de scartabellis lege sancita Anton Bržozowski, Ihnat Nowicki, Jan Słonimski, Łukaš Kazłoŭski, Jakub Fontanna (Vol. Leg. VII. vol. 379);

pawodłuh Konst. Waršaŭskaho sej-

mu 1768 hodu da klejnotu polskaho šlachoctwa z zwalnieńniem «a scartabellatu» dapuščeny Jakub i Łaŭren Bernatowičy, Francišk, Bahusłaŭ i Symon Kononowičy, Ihnat Klučeŭski, Anton Laskowič, Anton Sikorski (Vol. Leg. VII. fol. 801).

Da našaj zadačy nie naležyć wyličańnie ŭsich šlachockich rodaŭ, pryniatych da šlachockich herbaŭ z zwalnieńniem „a scartabullete"; adnak, nielha prajšci moŭčki mima adnej zjawy, katoruju asabliwa adznačywaje uchwała Hieneralnaj Konferencii na Konwokacii Waršaŭskaj 1764 hodu, u katoraj haworycca:

«Kali pa ŭsiej Polščy uzrasło asabliwa čysło neofitoŭ (tolki što pryniaŭšych chryścijanstwo — Red.), katoryje praz pryrodnuju zdolnaść i prahawitaść da šlachockich prywilejoŭ i dabywańnia uradaŭ i ziemskich majetnaściej s kryŭdaj dla radawitaj šlachty adwažylisia cisnucca, a koronnyje prawy nijakich hetkim ludziam nie staŭlajuć warunkaŭ, asabliwa adzin punkt u Litoŭskim Statucie ŭ razdzieli 12, artykule 7, parahrafie astatnim, nieahladna napisany, deklarawaŭ ličyć za šlachtu neofitaŭ, a paźniej zaćwierdženyje zakony ab nobilitacijach zahadywajuć nia inšaj darohaj asobam rekamendawanym i zasłužonym dachodzić da klejnotu polskaho šlachoctwa, jak tolki za zhodaj stanaŭ Rečypospolitaj na sejmach. Praz toje ŭwažajučy, kab heny rod, neofitaŭ nie zaćmiŭ s časam hetaho rodu polskaj šlachty plemi, mieć chočemo i pastanaŭlajem kab henyje neofity, abo ich patomnyje, katoryje by chacieli i byli zdolny ŭdacca da miestowaj kondycii, — karystali z usich tych wolnaściej, jak i šlachotnyje mieščanie; a katoryje by chacieli pracawać na ralli, kab s tej-že ralli i hruntu prystojny čynš ułasnym taho hruntu panom płacili". (Vol. Leg. VII. fol. 74.) Pierekazanaja uchwała zrabiła toje, što na Koronacyjnym Sejmie 1764 hodu na instanciju U. U. Pasłoŭ prawincii W. Kn. Litoŭskaho pastanoŭleno: «dystynhowanšych s-pamiž taho hatunku neofitaŭ, a tak sama i ich patomkaŭ, nam rekomendawanych, jak-to: Franciška i Ludwika Łyzynskich, Abramowičoŭ, Ihnata i Jazepa Gierskich, Felicijana Kazimierskaho, Todara Lutynskaho, Michała Oświecimskaho, Andreja Prżewłockaho, Świonteckich, Antona Majoskaho, Jana Nowakoŭskaho, Fr. Macieja i Antona Dobrżynskich, Adama, Paŭła, Pietra, Ihnata i Jana Zbitnieŭskich. Antona Trojanoŭskaho, Kazimira Paŭłoŭskaho, Jana Michałoŭskaho, Pietra Paŭłowiča, Jakuba Jeleńskaho, Macieja Jeleńskaho, Stanisława Jeleńskaho, Jana Lipinskaho, Orłoŭskaho. Mańkoŭskaho, Jazepa Kwiecinskaho, Dominika Dobrowolskaho, Jakuboŭskaho, Tamaša i Antona Poziomkoŭskich, Jana Dobrowolskaho, Franciška Kryžanoŭskaho, Wojciecha Šymanoŭskaho, Tadeuša Bielskaho, Jazepa Spačkiewiča, Nizielskaho, Stanisława Jarmunda, Bonawenturu Bartoševiča, Jazepa Poznanskaho, Andreja Manina, Niewiaroŭskaho, Felicijana Jankoŭskaho nobilitujem z ahulnaj zhody stanaŭ i im „praeciso etiam scartabellatu, praerogativis nobiliaribus" u samaj Litwie „gaudere cum successoribus" pazwalajem. (Vol. Leg. VII. fol. 420).

Kali da hetaho dadamo nobilitowanych (pryniatych da šlachockaho stanu) čužaziemcaŭ: Morykonich, Tyzenhaŭzoŭ, Berersoŭ, Wagneroŭ, Plateroŭ, Romeroŭ, Wolmeroŭ, Bystramoŭ, Roppoŭ, Wakseloŭ, Zubowych, Rejchieloŭ, Brunowych, Tornowych, Sulcoŭ, Šylingoŭ, Elertoŭ i inšych, dyk skład ciaperašniaj krajowaj šlachty ŭ Litwie nawodzić na dumku, što, kali ciaperašniaja šlachta nie pryznaje za saboj nijakich pawinnaściej pierad nasialeńniem Kraju, kali swaju rabotu wiadzie dzieła denacyonalizacii adwiečnych žycharoŭ hetaj ziamli, — dyk čy jość jakaja — budź moralnaja asnowa staracca zdabyć hetu šlachtu dla Kraju, honiučysia chacia-by za jaje bytcym to intelihentnaściu? Kali krajowaja šlachta žadaje astacca u Kraju, dyk jana budzie prymušena abo dapasowacca da nowych warunkoŭ supolnaho z druhimi žyćcia, abo wydać na siabie śmiarotny prysud. Adnak treba spadziewacca, što nowaje pakaleńnie šlachty lepiej zrazumieje nowyje warunki pierewahi demokratyčnaj krajowaj intelihencii i zachoče astacca ŭ radoch krajowych pracaŭnikoŭ, a nie ŭ radoch čužyncoŭ.

ik.

Ad Redakcii.

Biełarusy byli proci palityčnaj Unii (złučeńnia) s Polščaj, dzieła hetaho jany i nie padpisali aktu Unii Wilenskaj. Padpisaŭ heny akt W. Kniaź Jahajła (mahčyma s pryčyn dynastyčnych), i litoŭskije mahnaty.

Toje, što na akcie Lublinskaj unii nima rodaŭ litoŭskich, a tolki biełaruskije, tłumačycca tym, što ŭsie pasły Wialikaho Kniaźstwa-Litoŭskaho, biełarusy i litwiny, spačatku admowilisia padpisać akt henaj Unii, biełarusy ž pašla wiarnuŭšysia padpisali jaho, bo mielasia być wajna z Maskoŭščynaj, katoraja hraziła pierš-na-pierš Biełarusi, a wajewać razam proci Maskoŭščyny i Polščy było ciažka.

U Wilni i wakolicach.

× **U Biełaruskim klubie.** U nia dzielu 2.XII. a h. 7 wieč. p. Soboleŭski, majster chitraho hadzinnika, ab katorym my pisali u «Homanie». budzie demonstrować swoj hadzinnik-kaścioł i abjaśniać jaho konstrukcju.

× **Biełaruski mahnat — latun.** Kn. Stanisłaŭ Sapieha Woj, wystupiŭšyj, jak my ŭžo pisali, z usich polskich orhanizacij za warožyje adnosiny palakoŭ da biełaruskaho ruchu, — heta znamienity latun. U № 312 «Berlin. Tgbl.» wajenny karespandent pry aŭstryjackaj armii ŭ Tyroli, Adelt, piše:

«Adwažny pastupak kn. Sapiehi na wyšyni 5.000 metraŭ, wylacieŭšaho s Tyrolu u Speciju i wiarnuŭšasia nazad biez niwodnaj kropli benzyny, može ŭdacca tolki adzin raz».

Endeckaja hazeta «Gazeta Narodowa» ŭ № 223 piše z hetaj pryčyny:

«U historyi lotańnia wystupaje iznoŭ polskaje (! — Red. «Hom.») imia, zwiazanaje z niezwyčajnym pastupkam».

Što Sapiehi — rod biełaruski, heta napeŭna wiadoma redakcii «Gazety Narodow.» A kn. Stanisłaŭ Sapieha, ab jakim tut idzie hutarka, sam zajawiŭ praz hazety, što nia ličyć siabie za palaka, a za biełarusa. Sa swajho boku dziakujem endeckaj hazeci za pachwału biełarusu.

× **Damy — na apieł.** Bioro VIII cyrkułu miestowaj kamisii apieki nad pakinutymi damami prosić nas apawieścić, što ŭsie wiedamaści ab naznačenych na pradažu z licytacii na drowy dreŭlanych budynkaŭ možna atrymliwać u hetym biuro, Abjezdnaja 6, u budnyje dni ad 9 da 1 hadz.

× **Pradaža z licytacii.** U miestowym lombardzi (Trockaja 14) 18, 19 i 20 śniežnia ad 10 da 2 hadz. paabiedzi budze adbywacca pradaža z licytacii rečej, termin załohu dla katorych užo minuŭ i katoryje pawinny byli być wykupleny nie paźniej 31 žniŭnia 1917 h.

× **Ceny gazu.** Pačynajučy ad 1 listapada h. h. ustanaŭliwajecca za gaz hetkije ceny: dzieła aświatleńnia za 1.000 kub. stop — m. 16, 50, dzieła apału — m. 14. 00. Ahulnaja cena dzieła aświatleńnia i apału—m. 15, 25 za 1000 kub. stop.

× **Ab rasklejcy abwiestak.** Pawodłuh apawiaščeńnia Stadthaŭptmanna, na dalej abwiestki na wulicach pawinno raskleiwać tolki asobnaje biuro, Dominikanskaja 2, pakoj 125. Chto choče wywiesić abwiestku, pawinien padać u cenzuru ŭ Presse-Stelle 5 egzemplaroŭ jaje. Atrymaŭšy pazwaleńnie, jon addaje abwiestu ŭ pamienionaje biuro.

× **Ab zakrywańni kram.** Zahadam Stadthaŭptmann'a ŭsie kramy pawin-

Wiačorka, Paŭnočnik i Zaranka-Kaciharošak.

Žyŭ dzied z babaj, była u ich adna dačka, ale jaje žmiej-Kašča uchapiŭ i jany nia mieli ŭžo paśla taho dziaciej. Raz baba paniesła na reku chusty prać i znajšła la bierahu harochawy struk. Jana ŭziała, raźluznuła i znajšła tam dźwie harošyny. Jana ich zjeła. Tahdy zirnuła, ažno kociecca pa ziamli ješče adna harošyna, jana i tuju padniała i zjeła. Daŭ Boh wiečer i nočku. Snić baba u nočy, što niejki hołas jej kaže, što „ty rodziš try syny, zatym što zjeła try harošyny; apošniaho syna nazawieš Kaciharoškam". Nazaŭtraje, ustaŭšy, jana raskazała dziedu swaju pryhodu z harošynami i swoj son. Dzied kaže: „ty niepraŭdu haworyš, skolki let my pražyli i niebyło u nas dziaciej, mabyč i ciapier nia budzie".

Jak wyjšoŭ pałoženy čas nasić, radziła baba troch synoŭ: pieršaho radziła wiečeram i nazwali jaho wiačorkam druhoha radziła u poŭnačy i nazwali jaho Paŭnočnikam, trejciaho radziła kali ŭschadziła Zaranka i nazwali jaho Zaranka-Kaciharošak. Kaciharošak jak radziŭsia, to zara ŭstaŭ i palez na pieč hrecisia. I wot rastuć u dzieda i baby syny nie pa hadami, a minutami i nia možna ich wypuskać na wulicu hulać z dziaćmi, bo da kaho nie dakranucca, abo ruku, abo haławu adarwuć. Matka z baćkam sunimajuć ich: „što wy, dzietki, nia bijciesia, nia kryŭdźcie siabroŭ!" A jany kažuć: «mamuchna, my nia bjomsia, a my tolki hulajem». Wyraśli jany, a za rabotu nijakuju nie biarucca. Baćka hawore: «što-ž wy, syny maje, ničoha nia robicie?» Jany atkazywajuć: „nam, tata, wašaj raboty nie rabić, a nam treba swajej rabotaj zajmacca. Prosimo was, tatu, skujcie nam choć pa adnej strale, my ŭžo chłopcy dužyje, nam treba iści u świet siastry šukać». Baćka wiedaŭ, što jany asiłki, wialeŭ kawalu zrabić im pa siamipudowaj zialeznaj strale i atprawiŭ ich.

Wyjšli jany za sieło i Wiačorka pytaje bratoŭ: „chto z nas budzie staršym, kaho my budziem słuchać?" Paŭnočnik atkazywaje: «kidajcie, braty streły ŭzdož darohi, čyja streła budzie dalej, toj i budzie miž nami staršym». Kinuli jany pierad siabie streły i pajšli. Išli dzień, išli noč i znajšli wiačornaho brata strału. Prajšli druhi dzień i noč, znajšli paŭnočnaho brata strału. Na trejci dzień wiečeram znajšli zarannaho brata, Kaciharoškawu strału. «Nu, braty, mnie być nad wami staršym, a wam mianie słuchać, što-by ja nie skazaŭ". I pajšli jany darohaj. Doŭha chadzili jany pa biełym świeci i nihdzie nie zadzieržywalisia, ŭsio išli dy išli. I pryšli jany u kancy, za mnoha hod, na kraj świetu, što ŭžo nima dalej darohi kudy-b iści. A kala samaho kraj-świetu miesto bahataje staić, muram wysokim abwiedzienaje. Pajšli jany kruh hetaho muru i tam dzie świet kančaŭsia propaściu biazdonnaj, znajšli na łancuhoch kresło załatoje. Tady Kaciharošak kaže: «nu što, braty, budziemo rabić ciapier?" Braty atkazywajuć jamu: „pojdziem u heto miesto, pahladzim ci nima tam našaj siastry». — „Nie, — atkazywaje Kaciharošak, — u hetym mieści našaj siastry nietu, jana pa sile swajej rodna nam i žywie u Kaščy-biazśmiertnaho na tym świeci, treba kamu z nas adnamu pajści tudy pašukać jaje». — „Nu, to ŭžo ty idzi, sabie a my pastarožym tut pry łancuchu, kab wyciahnuć was".

Sieŭ Kaciharošak u toje kresło i braty spuścili jaho na toj świet, pad ziamlu. Išoŭ jon, išoŭ i prychodzić jon da miedzianaho dworu. Hladzić, ažno pry waknie dziewuchna niejkaja siadzić i ŭ wakno stukaje: «bywaj Kaciharošak —Zarankawy, prychodź pahulaci sa mnoj!" Padychodzić jon da dźwiarej, ažno dźwiery zamknuty stopudowym zamkom. Jon pahladzieŭ na zamok i dumaje: niaŭžo-ž ja hetaho zamka nie rascisnu? I jak uziaŭ heny zamok, to i nie pačuŭ kali jon rassypaŭsia. Jon sam sabie padumaŭ i zaśmiejaŭsia: „ŭsio-ž taki ja ništo sabie, duž!" Prychodzić u pakoi. «Witaj!» — „Witaj"! — «Nu, chto-ž ciabie zapior na hety zamok?» Jana kaže: «žmiej zapior!» —«A ci skora jon budzie damoŭ?» — „Budzie damoŭ jon poŭdniem". Kaciharošak wyjšoŭ na hanak i bačyć, što lacić zialeznaja streła na jaho, jon rukoj patchapiŭ tuju strału i ruka nie schisnułasia: jak dzieržaŭ ruku tak i zadzieržałasia streła. Uskory naletaje i žmiej na dwor. «Witaj, Kaciharošak!» — «Witaj, pahany žmieju!» — «Čaho ty siudy zajšoŭ, ci bicca, ci mirycca?" — „Nie zatym ja siudy išoŭ, kab mirycca, a treba siły pamieryć". — „Nu, duj tok!" — „Twaja ziemla, ty i duj tok!" Žmiej zduŭ čyhunny tok i pačali bicca. A žmiej byŭ a troch hałowach. Kaciharošak Kaciharošak atsiek dźwie hałowy z adnaho machu, a pakul trejciu haławu atsiek niemała umaryŭsia. Zbiŭšy ŭščent cmoka pajšoŭ Kaciharošak u miedziany pałac i pytaje dzieŭki: „ci chočeš sa mnoj na świet wyjści dziewuchna?" — „Daŭno ždu ja hetaj minuty, kab na świet ludzki trapić". Tady jon wyniaŭ sa žmiejewaho wucha papierku i pačaŭ krucić jaje u trubačku. I ŭ tuju trubačku skruciłosia čysta ŭsio: i pałac i dziečyna, jak jość usio; pakłaŭ u kišeń trubačku i pajšoŭ dalej.

Išoŭ jon, išoŭ i pryšoŭ da druhoha pałacu—siarebranaho i tak sama praz akno z pałacu dzieŭčyna zaklikaje ŭ siaredzinu pahulać. Kaciharošak padyjšoŭ da dźwiarej, a dźwiery zamknuty na dwastopudowy zamok. Jon ciskanuŭ zamok i zamok rasciorsia. I tut dawiedaŭsia Kaciharošak, što dziaŭčynu zapior u pałac šaścihałowy žmiej i trymaje ŭ niawoli. Wyjšoŭ na hanak jon, ažno i žmiej pryletaje: «Čaho ty siudy zajšoŭ, ci bicca, ci mirycca?» — pytaje žmiej. — «Nima što pytać, wiedamo bicca!» Zmiej zduŭ zializny tok i pačali bicca. Bilisia ad południa da žmierkańnia i Kaciharošak čatyry haławy asiek. Zmiej tady haworyć: „što-ž, Kaciharošak, cary-kniazi bjucca-wajujucca i to pieraduchu majuć, spačyniem i my?" — «Što-ž, dawaj spačyniem». Spačyli jany noč, a čuć zołak zanlaŭsia iznoŭ pačali bicca. Da południa Kaciharošak zbiŭ saŭsim žmieja. Tahdy wyniaŭ sa žmiejewaho wucha papierku i skruciŭ u trubačku toj pałac i ŭsio, jak jość. Pałažyŭ u kišeń i pajšoŭ dalej.

(Dalej budzie).

ny adhetul začyniacca a 5 hadz. paabiedzi.

× **Kultury myšynaho tyfusu** pa 2 m. 50 f. za 250 gram. pradajucca ŭ pakoi 128, Dominikanskaja 2.

× **Skoraja pomač.** U prošłym tydni, zn. t. ad 19. XI. da 25. XI. ŭłučna skoraja pomač dadziena u 57 prypadkach, u tym liku było 35 wyjezdoŭ i u 22 prypadkach pomač dadziena na stancii.

× **Sproba samahubstwa.** Zofja Jankoŭskaja, 18 had., prostytutka, dzie'a samahubstwa napiłasia sublimatu. Jaje u karetcy skoraj pomačy adwiaźli u špital Sawič.

× **Nieščaśliwyje zdareńnia.** 24 listapada na Nowahrodzkaj wul. kala b. chem.-techničnaj škoły wietrom pierewiarnuło stary płot, katory padajučy prycisnuŭ prachadziŭšaho mima ślosara, Michała Bohdanowiča. Jaho silna akalečyło. U karetcy skoraj pomačy B. adwiaźli u špital u miastowaj sali.

Wencer Šaperštejn, upaŭšy na wulicy, złamaŭ sabie prawuju ruku. Jaho atprawili u Žydoŭski špital.

I ciapier zdarajecca... Byŭ čas, kali wielmi časta palicja padbirała z wulicy pjanych, asabliwa mnoha takich prypadkoŭ było u subotu, niadzielu i świata, — i nichto nie cikawiŭsia hetym, bo heta było zwyčajnaje zjawišče.

U ciapierašnije časy takije zdareńnia naležać da wielmi redkich i sumnych — i woś adzin z hetkich prypadkoŭ: 22 listap. na Jatkowaj wul. znajšli nieprytomnaho pjanaho niejakaho Jazepa J. Da jaho wyzywali karetku skoraj pomačy, a paśla im zaapiekawałasia Milicja.

× **Praz pamyłku.** Zofja Dzionsejka praz pamyłku zamiest arbaty wypiła sa škłanki sierčanaho kwasu. Jaje adratawała skoraja pomač.

× **Pieršy śnieh.** U minułuju sieradu temperatura paniziłasia da—2°. Pad wiečar wypaŭ śnieh, a ŭ načy pačałasia miacielica. Na druhi dzień paciapleło i wulicy miesta pakrylisia bałotam ad tajučaho śniehu.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
25—26	+ 4,0	+ 1,0
26—27	+ 1,9	+ 4,0
27—28	+ 2,0	+ 2,0

Z USIAHO KRAJU.

HRODNIA. Adzin sielanin z wakolic Hrodni pryjšoŭ niedaŭna da miesta s prośbaj ab pazwaleńnie zabić swaju świńniu. Jak raz u toj čas, jak jamu wypisywali pazwaleńnie, pryjšoŭ jaho starasta i zajawiŭ ab konfiskacii miasa zabitaj im biez pazwaleńnia świńni. Wyjawiłosia, što sielanin, nie pytajučysia pazwaleńnia, zabiŭ świńniu, a jak jaho na hetym spajmali, dyk chutčej pajšoŭ da miesta prasić ab pazwaleńnie ŭžo zabituju świńni. Na dopytach jon skazaŭ, što nie chacieŭ zahadzia brać pazwaleńnia, bo tady jamu trebałob addać ułaściam čaść šmalcu.

HRODNIA. Razdzieł bulby miž žycharoŭ zakončen. Na dušu wypała pa 2 pudy; ješče majuć dać pa 3 pudy.

Pazwaleńnia na prywoz da miesta droŭ dzieła swajho užytku dajucca Stadthaŭptmann'am biez nijakaj płaty.

KOUNA. 5 studnia pačynajecca tut 4-miesiačny wučycielski kurs dla maładych wučycieloŭ. Zajaŭlacca treba da 8 śniežnia u pawietowych načalnikoŭ.

SOPOCKIN. Na Suwalskaj wulicy małym dreŭlanym domie uzniaŭsia pažar. Hrodzienskaja pažarnaja kamanda paśpiešyła na ratunak i zatušyła ahoń, katory, jak zdajecca, uzniaŭsia ad hulni dziaciej s sierčykami.

PLANTY. Pawietowy načalnik zabaraniŭ wywazić u inšyje pawiety cybulu.

WIŁKOWIŠKI. Adzin tarhowiec prabawaŭ wywiaści 95 butelak harełki i niekalki plašek wina biez pazwaleńnia Krejshaŭptmana u Władysławoŭ. Akružny sud u Suwałkach zasudziŭ jaho na 1,000 marak štrafu abo 100 dzion wastrohu, a butelki scennaj pitoj dy woz s kaniom skonfiskawali.

ŚWISŁOČ. Čaćwiorty biełaruski wučycielski kurs pačniecca 15 studnia 1918 h. Zapisywacca treba da 28 śniežnia.

KUPIŠKI. Tut adkryt pieršy kinematohraf — hordaść miastečka.

RYHA. Turecki prync Omar Faruk-Effendi pryjechaŭ u Ryhu paznajomicca z miestam.

Oficyalny addzieł.

Apawieščeńnie.

500 marak nahrady.

U načy na 11 listapada aružnaja banda s 7 duš napała na haspadara Franciška Wiŭkiewiča u Šelnach, Rossienskaho paw., abrabawała jaho i zastreliła na śmierć syna jaho.

Chto zadzieržyć lichadziejoŭ abo mahčymych supolnikoŭ ich, ci dašć wiedamaści ab ich asobach i miejscu ukryćcia, pamahajučy hetak areštawać i pakarać ich, tamu daduć nahradu da 500 m.

Usie wiedamaści treba padawać p. Krejshaŭptman'u u Gieorgenburhu — abo najbližejšaj žandarskaj warcie.

Ciažkije kary ždudć kožnaho, chto dašć lichadziejam ci supolnikam ich schoŭku, ci inšuju pamač.

Wilnia, 7 listapada 1917.

Der Chef der Militär-Verwaltung Litauen.

Franz Josef Fürst von Isenburg-Birstein.

WIESTKI Z RASIEI.

PIECIARBURH. (P.T.A). Kamisar dzieła zahraničnych spraŭ, Trockij, apablikawaŭ rad telehram i tajnych dakumentoŭ s času ad 1915 h. Trockij zajawiŭ, što tajnyje dakumenty publikujucca zatym, što rada rab. i sałd. nie pryznaje tajnaj dyplomacii z jaje intryhami, tajomnym piśmom i fałšem. Dakumenty adnosiacca da Konstantynopola i praliwaŭ. B. minister zahraničnych spraŭ, Sazonow, wyskazaŭ žadańnie Rasiei ŭziać Konstantynopol, zachodni bierah Bosfora i Marmornaho mora, Dardaneli, pałudziennuju Frakiju da linii Enos-Midija, azijackaje uzbiarežže, astrawy Marmornaho mora i astrawy Imbros i Tenedos. Konstantynopol pawinien być wolnym miestam i punktam dzieła składu tawaraŭ. Sajuźniki trebujuć pryznańnia ich prawoŭ na azjackuju Turciju i addačy neutralnaho persidzkaho pojasa pad upływy Anhlii. U Persii Rasieja trebawała takže wakolic Ispahani i Jezda. Elzas i Lotaryngija pawinny wiarnucca pad Franciju. Wakolicy na lewym bierazi Rejna adbirajucca u Niamieččyny i z ich tworycca wolnaja niezaležnaja dzieržawa.

Z adnej telehramy Tereščenki widać, što pasły Francii, Anhlii i Italii ćwiorda damahalisia u Kierenskaho, kab armii była wierniena zdolnašć da dalejšaj wajny. Ab padhatawicielnym parlamenci Tereščenko pisaŭ, što ŭmiarkawanyje socyalisty buduć u im paddzieržywać buržuaznyje partyi.

PARYŽ. „Matin» piše, što rasiejski urad zabaraniŭ zahraničnym pasłam pasyłać i prynimać šyfrowyje telehramy.

APARANDA. Anhlickaje pasolstwo 23 listapada wyjechało s Pieciarburha. Jano paŭnie zatrymałosia ŭ Finlandzii.

Hazeta «Dzień» piše, što bolšewiki zabrali u swaje ruki zołata hasudarstwiennaho banku.

Pieršy sekretar italjanskaho pasolstwa ŭ Pieciarburzi zajawiŭ karaspandentam šwedzkich hazet, što Rasieja znachodzicca napieradodni mira.

ŽENIEWA. „Petit Parisien“ piše, što Francija, Anhlija i Italija admowilisia puścić na paryžskuju konferenciju predstaŭnika Rasiei.

PIECIARBURH. Hazeta «Prawda“ drukuje dalej tajnyje umowy.

26 l.taho 1917 hodu Izwolskij s Paryža pryłaŭ telehramu, każučy, što francuski ŭrad apirajecca na umowach, zroblenych z Rasiejej u 1915 h., ab razwiazcy pytańnia ab Konstantynopoli pry kancy wajny, i što francuski urad daje swajmu sajuźniku ŭsie wajennyje i finansowyje zawiereńnia i pryznaje za Rasiejej prawo wyznačyć swaju zachodniuju hranicu.

KOPENHAGA. „Socialdemokraten“ piše:

U Pieciarburzie ład i spakoj umacowany. Naznačeno moratoryum na 3 miesiacy.

Urad kožyn dzień drukuje ŭ hazetach adkryta wiestki ab sprawie strawawańnia, zapasach praduktaŭ i čyśle wahonaŭ.

„Prawda“ drukuje wiestku, što hetkije harady pryznajuć ułaść bolšewikoŭ: Pieciarburh, Maskwa, Kijeŭ, Nižni-Noŭharad, Charkoŭ, Odessa, Kacierynasłaŭ, Samara, Saratoŭ, Kazań, Rastoŭ, Władzimir, Rewiel, Pskow, Minsk, Krasnojarsk, Kamieniec-Padolsk, Sierpuchow i Carycyn.

„Nowaja Žyzń“ drukuje prykaz Trockaho pa wiedamstwu zahraničnych spraŭ, pryzywajučyj čynoŭnikoŭ wiarnucca na rabotu nie paźniej 30 listapada. Inačej jany buduć wydaleny.

Rada narodnych kamisaraŭ užo addała prywatnyje banki ŭ ruki uradu. Heta wyzwało wialiki pierapud u francuskich finansowych kruhach. Paryžskije nadziei na razhrom bolšewikoŭ šmat asłabieli.

PIECIARBURH. (Reŭter). «Dzień“ piše, što Kierenskij 14 listapada zroksia stanowišča pradsiedaciela ministroŭ i hłaŭnakamandujučaho i addaŭ swaju ŭłaść tymčasowamu ŭradu.

APARANDA. Pawodłuh wiestak z Rasiei, saldaty na fronci dzielacca na dźwie hrupy. Adny pastanawili pakinuć front užo ŭ listapadzi, druhije — na Kalady.

WAŠYNGTON. Oficyoznyje kruhi każuć, što mirny ruch bolšewikoŭ pastawiŭ Rasieju u čyslo dzieržaŭ, s katorymi sajuźniki nia mohuć paddzieržywać anosin.

AMSTERDAM. (W.T.B.). «Times“ danosić s Pieciarburha, što pasły sajuźnikoŭ pastanawili nie pryznawać noty Trockaho. Na zasiedańni u Smolnym instytuci roznyje pramoŭcy krytykawali Lenina i Trockaho.

W. Kn. Michaił znachodzicca pad areštam u Smolnym. Każuć, što Kaledzin zbiraje wialikuju armiju na Donie. Da jaho pryłučajecca wojska s frontu.

Na zjezdzi predstaŭnikoŭ miest i ziemstw pastanoŭleno orhanizować nowuju demokratyčnuju orhanizaciju z hetkaj prahramaj: 1) pratest proci zachwatu ŭłaści bolšewikami; 2) ustanoŭčy sejm pryznajecca za jadynuju zakonnuju ŭłašć; 3) ziemla addajecca ahrarnym kamisijam; 4) mirnyje pierehawory pawinny być uskoreny; 5) da utwareńnia nowaho kabinetu ŭsia ŭłašć pawinna astacca ŭ rukach ziemstw.

Z usiaho świetu.

BERLIN. 27. XI. Siahońnia adbyłosia zasiedańnie kamisii sajuznaj rady dzieła zahraničnych spraŭ.

BERLIN. Lewyje hazety naahuł prychilna pišuć ab zakonie ab reformie wybarnaho prawa. Prawyje hazety, jak, nap., „Kreuzzeit.“, nazywajuć jaho radykalnym predłažeńniem uradu. Prajekt zakona ab reformie wierchniaj pałaty wyzwaŭ u lewaj pressie rasčarowańnie.

MADRYD. „Nacion“ žadaje zara pačać mobilizaciju hišpanskaj armii, kali amerykancy wysadziać wojska na partugalski bierah. Budučyna Hišpanii — ŭ Marokko, Gibrałtary i Portugalii. Z hetaj pryčyny Hišpanija pawinna pryłučycca da centralnych dzieržaŭ.

ŠTOKHOLM. Pa predłažeńniu šwedzkaho karala u Chrystyanii sazywajecca zjezd karaloŭ Šwecii, Danii i Norwehii. Paśla zjezdu ministry troch hasudarstw apublikujuć apawieščeńnie. Zjezd budzie zanimacca sprawaj utrymańnia poŭnaj neutralnaści nadalej.

KOPENHAGA. (W.T.B.). „Socyaldemokraten“ piše:

Prajektawanaja ŭ letku mižnarodnaja socyalistyčnaja mirnaja konferencija nie mahła adbycca s pryčyny admowy niekatorych dzieržaŭ wydać pašporty. Dzieła pomačy sprawie mira duńskije socyal-demokraty zwiertajucca da mižnarodnaho socyalizmu s pryzywam paddzieržać sprawu sazywa mirnaj Konferencii.

LONDON. Pamior wiadomy swajej napaściu na Transwaal ŭ 1896 h. Džemson. Heta kinuło tady pieršy cień na niamiecka-anhlickije adnosiny i wyzwało ŭsio bolej uzrastaŭšuju niepryjaźń s pryčyny afrykanskich kolonij.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

27. XI. **Zachodni teatr:**

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi artyleryjskaja bitwa miž lesam Hutholst i Zandworde wielmi krapčeła paabiedzi. Na poli bitwy pry Kambre ŭ dzień — silnaja artyleryjskaja bitwa. Wiačorny šturm anhličan na wiosku i les Burlon adkinut u ciažkoj štykawoj bitwie.

Front niamieckaho Naślednika: Na poŭnačy ad Pryne adbito francuskaje nastupleńnie. U wiečary miž Samonje i Bomon i naabapoł Orn ahoń značna krapčeŭ.

Na uschodnim, makiedonskim i italjanskim fronci — biez pieramien.

28.XI **Zachodni teatr.**

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi ad lesu Hutholst da Zandworde — silny ahoń, staŭšyjsia asabliwa wostrym pry Pašendali. Na poli bitwy pry Kambre paśla wostraj artyleryjskaj bitwy anhličanie pačali šturm na Burlon, Fonteń i sumiežnyje našy pazycii. Na zachodzi ad Burlon šturmy adbity ahniom. Miž Burlon i Fonteń worahi pasunulisia ŭpiarod, i my časowa utracili abiedźwie wioski. Na praciaeblenyje rady anhličan my pajšli ŭ kontrataku. Abiedźwie wioski ŭziaty

nazad, a worahi adkinuty ŭ les Burlon. Uziaty bolš za 200 pałonnych i šmat kulemiotaŭ. Bitwy trywali da nočy.

Front niamieckaho Našlednika: Na poŭnočnym zachodzi ad Tahir francuzy pakinuli ŭ našych rukach pałonnych. Na uschodnim bierazi Maasu silny ahoń artyleryi.

Front Albrechta Wiurtemberskaho: Na poŭnačy ad Nomini silnyje francuskije atrady pačali nastupać na našy linii, ale byli adbity štykami.

Uschodni teatr, makiedonski i italjanski front: ničoha wydatnaho.

Kala wajny.

BERLIN. (uradowa). „Berlingske Tidende" nadrukawała čutku, bytcym hienerał Ludendorf z wialikim štabam wyjechaŭ na rasiejski front. Heta čutka— wydumanaja: hienerał Ludendorf znachodzicca pry armii na zachodnim fronci.

BERLIN. (W.T.B.). Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u paŭnočnych wodach: 20.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). U Anhlickim kanali našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 12.500 tonn.

LONDON. (Reŭter). 27. XI. Lojd Džordž wyjechaŭ siahońnia ŭ Paryž na zasiedańnie wiarchoŭnaj wajenaj rady. Tudyž wyjechali Wenizelos i Sonnino.

WASYNGTON. U Frypo ci paśla demonstracii za mir 115 demonstrantoŭ zasudženy nia mienš jak na hod u wastroh.

ABWIESTKI.